

Temeljem članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 46. sjednici, održanoj 8. svibnja 2008. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O OPĆEM DEKLARIRANJU ILI OZNAČAVANJU UPAKIRANE HRANE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Pravilnikom o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se opći zahtjevi, način deklariranja ili označavanja upakirane hrane u prometu, koja je, bez daljnje prerade, namijenjena krajnjem potrošaču ili objektima javne prehrane, kao i određena pravila vezana za prezentiranje i reklamiranje hrane.
- (2) Objekti javne prehrane su: ugostiteljski objekti, kantine, bolnice, dječji vrtići, škole, ustanove socijalne skrbi i drugi slični subjekti u poslovanju s hranom koji krajnjega potrošača opskrbljuju spravljenom hranom.
- (3) Odredbe ovoga Pravilnika ne primjenjuju se na hranu proizvedenu i prerađenu na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja se izravno prodaje krajnjem potrošaču, deklarirana ili označena sukladno posebnom propisu.

Članak 2. (Definicije)

Definicije rabljene u ovome Pravilniku imaju sljedeća značenja:

- a) **deklariranje ili označavanje** (u daljnjem tekstu: **deklariranje**) jest stavljanje pisanih (slovnih) oznaka, robno - trgovačkih znakova, zaštitnih oznaka (žigova), naziva proizvoda i grafičkih oznaka ili simbola koji se odnose na hranu, na njezinu ambalažu, etiketu, naljepnicu, privjesnicu, alkicu ili omot, a u slučaju neupakirane hrane u rinfuznom stanju na mjesto vidljivo potrošaču;
- b) **upakirana hrana** jest svaka pojedinačna hrana u cjelini ili djelomično unaprijed upakirana u ambalažu i namijenjena krajnjem potrošaču i objektima javne prehrane, a sastoji se od hrane i ambalaže, koja štiti i osigurava ispravnost hrane do trenutka otvaranja;
- c) **krajnji potrošač** (u daljnjem tekstu: **potrošač**) jest fizička osoba koja nabavlja hranu za vlastitu uporabu i konzumiranje, bez namjere da je koristi u bilo kojoj fazi poslovanja s hranom (prerada, prodaja i sl.);
- d) **subjekt u poslovanju s hranom** jest fizička ili pravna osoba registrirana za obavljanje određenih djelatnosti vezanih uz poslovanje s hranom, odgovorno da u svom poslovanju osigura nesmetanu provedbu propisa o hrani;
- e) **zbirno pakiranje** jest pakiranje koje po količini i sadržaju ima dvije ili više istih pojedinačnih namirnica;
- f) **hranjiva vrijednost** znači da hrana ima određena hranjiva svojstva i sastavnim je dijelom deklaracije.

DIO DRUGI - NAČIN DEKLARIRANJA

Članak 3. (Podaci na deklaraciji)

- (1) Podaci na deklaraciji ne smiju potrošača dovoditi u zabludu u pogledu podrijetla, sastava, neto količine, roka valjanosti, načina izrade ili proizvodnje hrane.
- (2) Hrani se ne smiju pripisivati svojstva ili učinci kojih ona nema.
- (3) Deklaracijom se ne može stvarati zabluda da hrana ima neke posebne značajke, ako ih ima svaka hrana odgovarajuće vrste.
- (4) Načinom deklariranja hrani se ne mogu pripisivati ljekovita svojstva u sprečavanju, liječenju ili izlječenju bolesti ili upućivati na takva svojstva.
- (5) Odredbe ovoga članka odnose se i na reklamiranje kao i prezentiranje hrane, osobito na njezin oblik, izgled ili ambalažu i na materijale koji se rabe za pakiranje, način i mjesto na kojem je hrana aranžirana i izložena.
- (6) Odredbe stavka (4) ovoga članka ne odnose se na prirodne mineralne vode i hranu za posebne prehrambene potrebe (dijetetska hrana) koja se deklarira sukladno posebnim propisima.

Članak 4. (Pisanje deklaracija)

- (1) Za hranu koja se stavlja na tržište Bosne i Hercegovine deklaracija mora biti napisana na jednom od pisama i jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.
- (2) Deklaracija mora biti lako i jasno uočljiva, čitka, nepromjenjiva, neizbrisiva i ne smije biti prekrivena drugim riječima (tekstom), naljepnicama ili oznakama.
- (3) Deklaracija podrazumijeva sve pisane oznake, trgovačku oznaku, zaštitni znak, naziv marke, slikovni prikaz ili simbol koji se odnosi na hranu, a stavlja se na ambalažu, naljepnicu ili privjesnicu, omot hrane te na dokumente i obavijesti koji prate ili se odnose na tu hranu.
- (4) Slova kojima su tiskani nazivi proizvoda i naziv proizvođača moraju biti veća od slova kojima su tiskani ostali podaci na deklaraciji, čija veličina mora omogućiti potrošaču da lako dobije jasne podatke i saznanja o proizvodu.
- (5) Dozvoljeno je višejezično deklariranje.
- (6) Hrana iz uvoza mora imati deklaraciju napisanu na jednom od pisama i jezika koji su u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.
- (7) U slučaju iz stavka (5) ovoga članka, podaci navedeni na jednom ili na više drugih jezika ne smiju poricati ili biti u suprotnosti s podacima napisanim na jednom od pisama i jezika koji su u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.

Članak 5. (Odgovornost subjekta u poslovanju s hranom)

- (1) Za deklariranje upakirane hrane odgovoran je subjekt u poslovanju s hranom koji je prvi stavlja na tržište (proizvođač ili onaj koji je spravlja i pakira; uvoznik ili trgovac koji prepakira hranu za daljnju prodaju, ponovni izvoz ili samo za daljnju distribuciju uvezene hrane).
- (2) Subjekt u poslovanju s hranom koji prepakira hranu namijenjenu daljnjoj prodaji, ponovnom izvozu ili samo daljnjoj distribuciji dužan je pored navođenja podataka na originalnoj deklaraciji, sa svim elementima, obvezatno navesti i datum prepakiranja.

DIO TREĆI - SADRŽAJ DEKLARACIJE

Članak 6.

(Podaci u deklaraciji)

(1) Deklaracija upakirane hrane mora sadržavati sljedeće podatke:

- a) naziv pod kojim se hrana prodaje i trgovačko ime, ukoliko ga hrana ima;
- b) listu svih sastojaka;
- c) sadržaj određenih sastojaka ili kategoriju sastojaka;
- d) neto količinu, u jedinicama obujma (za tekućine) ili mase upakirane druge hrane, izraženu u mjernim jedinicama koje se rabe u Bosni i Hercegovini;
- e) rok valjanosti;
- f) uvjete za čuvanje i skladištenje hrane, po potrebi, odnosno ukoliko mogu utjecati na trajnost hrane;
- g) naziv i adresu proizvođača ili onoga koji hranu pakira i/ili stavlja na tržište;
- h) za uvozne proizvode, uz naziv i punu adresu proizvođača, pun naziv i adresu sjedišta uvoznika, zemlju podrijetla ("**proizvedeno u...**") i zemlju iz koje je hrana uvezena ("**uvezeno iz...**");
- i) uputu za uporabu, po potrebi radi pravilnog korištenja;
- j) za pića, količinu alkohola po obujmu, ukoliko sadrže više od 1,2 vol.% alkohola;
- k) oznaku serije ili lota hrane;
- l) kategoriju kakvoće ili klasu proizvoda, ukoliko hrana prema posebnim propisima podliježe kategorizaciji ili klasifikaciji.

(2) Puna adresa proizvođača i pun naziv i adresa sjedišta uvoznika iz stavka (1) točka h) ovoga Pravilnika obvezatno mora sadržavati: mjesto, ulicu i kućni broj, a može sadržavati i telefonski broj, broj poštanskog pretinca i adresu elektronske pošte.

(3) Deklaracija hrane, uz podatke propisane ovim Pravilnikom, mora sadržavati i druge podatke i pojedinosti koje se odnose na tu hranu, ukoliko je to određeno posebnim propisima (npr. tvrdnja o hranjivim, odnosno biološkim i energetskim vrijednostima, bar-kod, veterinarski kontrolni broj i sl.).

(4) Posebni propisi u pogledu obilježavanja odnose se na:

- a) genetski modificirane proizvode (GMO) ili proizvode koji sadrže ili su proizvedeni od GMO-a;
- b) hranu za posebne prehrambene potrebe (hrana za bebe, dijetetska hrana, hrana za smanjenje tjelesne težine, hrana za sportaše itd.);
- c) aditive (mora se naznačiti kategorija aditiva, naziv ili E-broj);
- d) materijal koji dolazi u kontakt s hranom (ambalaža i materijal za pakiranje mora biti označen tekstom, izrazom ili riječima: "**za kontakt s hranom**" ili simbolom sa "**čašom i vilicom**";
- e) određene vrste proizvoda (kakao i čokoladni proizvodi, med, šećeri, voćni sokovi, marmelade, prirodna mineralna voda, brzo zamrznuta hrana itd.);
- f) tvari koje mogu izazvati alergiju (npr. alkohol), sastojak mora biti jasno naznačen na deklaraciji izrazom "**sadrži....naziv sastojka**";

- g) deklariranje "halal proizvoda" i pojam "halal sustava" se definira posebnim propisom sukladno Codex Alimentariusu i općim smjernicama za uporabu izraza i pojma "halal".

Članak 7.

(Zemlja podrijetla)

- (1) Zemljom podrijetla smatra se zemlja u kojoj je proizveden proizvod, odnosno zemlja u kojoj je hrana podvrgnuta tehnološkom procesu koji je bitno promijenio njezina svojstva.
- (2) Zemlja podrijetla navodi se i drukčije u slučaju hrane za koju je to određeno posebnim propisima koji se odnose na tu hranu i pod uvjetom potpune informiranosti potrošača.

Članak 8.

(Izuzeci u navođenju liste sastojaka i roka valjanosti)

Iznimno od odredaba članka 6. stavak (1) točka b) i e) ovoga Pravilnika, dopuštena su odstupanja u navođenju liste sastojaka i roka valjanosti određene vrste hrane, ukoliko je to utvrđeno posebnim propisima koji se odnose na tu hranu i pod uvjetom potpune informiranosti potrošača.

Članak 9.

(Deklariranje i izuzeci u deklariranju)

- (1) Deklaracija iz članka 6. stavak (1) ovoga Pravilnika mora biti stavljena na ambalažu upakirane hrane, biti pričvršćena na ambalažu tako da se ne može lako odvojiti i skinuti, niti se ti podaci smiju uklanjati ili mijenjati na bilo koji način.
- (2) Iznimke od odredbi stavka (1) ovoga članka su:
 - a) upakirana hrana namijenjena krajnjem potrošaču koja je stavljena na tržište prije prodaje (npr. male čokolade, upakirani kolači i slično, u zrakoplovima, hotelima i dr.);
 - b) upakirana hrana namijenjena opskrbi ugostiteljskih objekata i institucija (škole, bolnice, dječji vrtići, ustanove socijalne skrbi i druge) u svrhu pripreme, obrade, rezanja ili podjele.
- (3) Deklaracija na ambalaži u kojoj se hrana stavlja na tržište mora sadržavati najmanje naziv hrane, rok valjanosti, naziv i adresu proizvođača ili onoga koji hranu pakira i/ili stavlja na tržište, a prema potrebi i druge podatke utvrđene posebnim propisom.
- (4) Iznimka od odredaba stavka (1) ovoga članka su i:
 - a) hrana upakirana u boce koje su namijenjene ponovnoj upotrebi, s neizbrisivim oznakama i koje nemaju naljepnicu, obruč ili privjesak;
 - b) hrana upakirana u ambalažu čija je najveća površina vidnog polja manja od 10 cm² moraju biti označeni najmanje: naziv hrane, neto količina (količina punjenja), rok valjanosti i kada je primjenjivo, postotak alkohola ako sadrži od 1,2 vol.% alkohola, za proizvode koji sadrže alkohol;
 - c) hrana u zbirnom pakiranju pojedinačne neto mase do 100 g ili 100 ml mogu se navesti samo sljedeći podaci: naziv pod kojim se hrana prodaje, neto količina, datum proizvodnje i pakiranja i rok valjanosti, pod uvjetom da su ostali podaci navedeni na zbirnom pakiranju.
- (5) Svi podaci propisani člankom 6. ovoga Pravilnika u slučajevima iz stavaka (2) i (3) istoga članka moraju biti navedeni u popratnom dokumentu, koji mora biti otpremljen prije isporuke hrane ili neposredno s njom i moraju se dati na uvid potrošaču na njegov zahtjev.

- (6) Deklariranje se ne primjenjuje na nenamjernu prisutnost genetički modificiranih organizama (GMO) u konvencionalnoj hrani, pod uvjetom da ta prisutnost ne premašuje 0,9% bilo kojeg sastojka ili same hrane, a odnosi se samo na one GMO i modifikacije za koje je izdana dozvola za stavljanje u promet.

Članak 10.

(Vidno polje deklaracije)

- (1) Na deklaraciji upakirane hrane u istom vidnom polju, odnosno u dijelu u kojem je sve navedeno, istovremeno vidljivo moraju biti napisani i sljedeći podaci:
- naziv hrane;
 - neto količina (količina punjenja);
 - rok valjanosti ili naznaka o tome gdje je on utisnut;
 - sadržaj alkohola, za proizvode koji ga sadrže.
- (2) U istom vidnom polju moraju se nalaziti i drugi podaci ukoliko je to utvrđeno posebnim propisima koji se odnose na određenu skupinu hrane.
- (3) Podaci navedeni na deklaraciji za hranu iz članka 9. stavka (3) ovoga Pravilnika ne moraju se nalaziti u istom vidnom polju.

Članak 11.

(Drugi deklarirani podaci)

- (1) Hrana koja je obrađena ionizirajućim zračenjem mora biti označena oznakom "**tretirano ili obrađeno ionizirajućim zracima**" ili "**konzervirano zračenjem**", koja mora biti blizu naziva hrane.
- (2) Ukoliko se hrana obrađena ionizirajućim zračenjem koristi kao sastojak druge hrane, takav sastojak mora biti naveden u listi sastojaka pod oznakom "**tretirano ili obrađeno ionizirajućim zračenjem**" ili "**konzervirano zračenjem**".

Članak 12.

(Pakiranje plinovima)

Hrana koja je pakirana uporabom plinova dopuštenih za pakiranje radi očuvanja svojstava i produljenja roka valjanosti mora biti označena oznakom "**pakirano u kontroliranoj atmosferi**".

Članak 13.

(Deklariranje dopuštenih tvari)

- (1) Hrana koja sadrži jednu ili više dopuštenih tvari za zaslađivanje na deklaraciji mora imati oznaku "**sa sladilom**" koja mora biti navedena uz naziv hrane.
- (2) Hrana koja sadrži i dodatne šećere i dopuštenu tvar za zaslađivanje na deklaraciji mora imati oznaku "**sa šećerom i sladilom**", koja mora biti navedena uz naziv hrane.
- (3) Hrana koja sadrži aspartam (E-951) mora biti dodatno označena oznakom "**sadrži izvor fenilalanina**".
- (4) Hrana koja sadrži više od 10% dodanih poliola mora imati upozorenje "**prekomjerno uzimanje može izazvati laksativno djelovanje**".

Članak 14.

(Deklariranje aromatiziranih tvari)

- (1) Hrana aromatizirana dodavanjem kinina i/ili kofeina na listi sastojaka, odmah iza riječi "**aroma**", mora imati naziv dodatnog sastojka.
- (2) Pića koja su namijenjena konzumaciji bez prethodne pripreme ili nakon pripreme koncentriranog ili suhog proizvoda, a sadrže kofein iz bilo kojeg izvora u količini većoj od 150 mg/l, u istom vidnom polju u kojem je naziv

hrane moraju imati oznaku "**visok sadržaj kofeina**" te u zagradi podatak o količini kofeina izraženom u mg/100ml.

- (3) U slučajevima iz stavka (2) ovoga članka mora biti navedeno i upozorenje "**ne preporučuje se konzumiranje osobama osjetljivim na kofein, oboljelim od šećerne bolesti, trudnicama i djeci, niti miješanje s alkoholom**".
- (4) Odredbe ovoga članka ne odnose se na pića čiji je osnovni sastojak kava, čaj ili ekstrakt kave ili čaja, ukoliko naziv hrane uključuje riječi "kava" i "čaj".

DIO ČETVRTI - POSEBNE ODREDBE

1. NAZIV HRANE

Članak 15.

(Naziv hrane)

- (1) Naziv hrane utvrđen je posebnim propisima koji se odnose na tu hranu, odnosno određuje se tehničkim propisima o kakvoći za pojedinačne skupine odnosno kategorije hrane.
- (2) Ukoliko naziv hrane nije određen propisima iz stavka (1) ovoga članka ili ako nema takvoga propisa, hrana može biti označena:
- lokalno prihvatljivim i uobičajeno korištenim nazivom u Bosni i Hercegovini;
 - opisnim nazivom, koji je dovoljno jasan da bi kupac odnosno potrošač upoznao njena prava svojstva i da bi je mogao razlikovati od druge hrane s kojom bi je mogao zamijeniti.
- (3) Naziv hrane mora sadržavati podatke o njezinom fizičkom stanju ili o posebnom postupku prerade (npr. u prahu, kondenzirana, dimljena, sušena, pasterizirana, brzo smrznuta i sl.), u svim slučajevima u kojima bi izostavljanje toga podatka kupca odnosno potrošača moglo dovesti u zabludu.
- (4) Naziv hrane ne može se zamijeniti robnim znakom, zaštitnom markom, popularnim imenom ili izmišljenim nazivom.

2. SASTOJCI HRANE

Članak 16.

(Sastojak hrane)

- (1) Sastojak hrane je svaka komponenta odnosno tvar, uključujući aditive i enzime, koji se upotrebljava u proizvodnji ili u pripremi hrane i prisutan je kao takav ili u izmijenjenom obliku u gotovom proizvodu.
- (2) U slučaju kada je sastojak hrane sam po sebi proizvod od nekoliko sastojaka, oni se smatraju sastojcima hrane o kojoj se radi.
- (3) Pod sastojcima iz stavka (1) ovoga članka ne smatraju se:
- komponente sastojaka koje se tijekom proizvodnog procesa privremeno izdvoje, a nakon toga ponovno vrate u omjeru koji nije veći od prvotnoga;
 - aditivi prisutni u hrani koji nisu neposredno dodani već su uneseni u hranu s jednim ili više sastojaka koji ih sadrže, a u samom proizvodu nemaju nikakvu tehnološku funkciju;
 - aditivi koji se kao pomoćna sredstva upotrebljavaju u proizvodnom procesu, uključujući otapala i enzimske pripravke;
 - tvari odnosno supstancije koje se samo u određenim količinama koriste za disperziranje (otapanje), standardiziranje ili rastvaranje aditiva ili aroma;

- e) tvari koje nisu aditivi ali se upotrebljavaju na isti način i s istom svrhom kao i pomoćne tvari u proizvodnom procesu i koje su još prisutne u gotovome proizvodu, čak i u promijenjenom obliku.

Članak 17.
(Lista sastojaka)

- (1) U listi sastojaka moraju biti navedeni svi sastojci hrane padajućim redom u odnosu na njihovu masu u trenutku uporabe u proizvodnji hrane.
- (2) Ispred liste sastojaka mora stajati riječ "**sastojci**".

Članak 18.
(Izuzeci u navođenju sastojaka)

- (1) Iznimno od odredaba članka 17. stavka (1) ovoga Pravilnika, na listi sastojaka na sljedeći se način navode:

- a) dodana voda i hlapljive tvari moraju se navesti prema redoslijedu njihova masenog udjela u gotovome proizvodu; količina vode dodane kao sastojak hrani predstavlja razliku između ukupne količine hrane i ukupne količine svih drugih upotrijebljenih sastojaka;
- b) sastojci upotrijebljeni u koncentriranom ili dehidriranom (osušenom) obliku koji su u proizvodnom procesu rekonstituirani, odnosno vraćeni u prvotno stanje, mogu se navesti redoslijedom njihove mase koju su imali prije koncentriranja ili dehidriranja (sušenja);
- c) sastojci u slučaju koncentrirane ili dehidrirane (osušene) hrane, koju je prije uporabe potrebno rekonstituirati odnosno obnoviti dodavanjem vode, mogu biti navedeni redoslijedom njihova masenog udjela u obnovljenoj hrani, pod uvjetom da im na listi sastojaka prethodi oznaka kakva je "**sastojci rekonstituirane, odnosno obnovljene hrane**" ili "**sastojci hrane pripremljene za uporabu**";
- d) na listi sastojaka mješavina voća, povrća ili gljiva, u kojima sadržaj određenog voća, povrća ili gljiva značajnije ne prevladava po masenom udjelu, sastojci se mogu navoditi proizvoljnim redoslijedom, pod uvjetom da im prethodi oznaka "**u promjenjivom omjeru**" iza koje neposredno slijedi lista voća, povrća ili gljiva;
- e) na listi sastojaka mješavina začina ili začinskog bilja, u kojima sadržaj niti jednog začina ili začinskog bilja ne prevladava po masenom udjelu, sastojci mogu biti navedeni proizvoljnim redoslijedom, pod uvjetom da im prethodi oznaka "**u promjenjivom omjeru**";
- f) sastojci koji čine manje od 2% gotovoga proizvoda mogu biti navedeni drukčijim redoslijedom od ostalih sastojaka;
- g) kada se sastojci koji su slični ili se jedan od njih može zamijeniti drugim upotrebljavaju u proizvodnji ili pripremi hrane a time se ne mijenja njezin sastav, priroda ili vrijednost te ako čine manje od 2% gotovoga proizvoda, mogu se u listi sastojaka navesti pod oznakom "**sadrži... i/ili...**" kada je najmanje jedan od ne više od dva sastojka prisutan u gotovome proizvodu. Ova se odredba ne primjenjuje na aditive niti na sastojke navedene u Aneksu III ovoga Pravilnika.

- (2) Navođenje vode iz stavka (1) ovog članka nije obvezno:

- a) ako količina dodane vode ne premašuje 5% od ukupne mase gotovoga proizvoda;
- b) ako se voda upotrebljava u pripremi hrane samo za rekonstituiranje odnosno obnavljanje određenog koncentriranog ili osušenog (dehidriranog) sastojka;
- c) ako se voda upotrebljava tijekom proizvodnje, ali ne ulazi u sastav hrane.

Članak 19.
(Izuzeci u označavanju sastojaka)

- (1) Sastojci hrane moraju biti označeni svojim posebnim nazivom, sukladno članku 16. ovoga Pravilnika, izuzev:
- a) sastojaka koji spadaju u jednu od kategorija sastojaka iz Aneksa I ovoga Pravilnika, a ako su sastavni dio druge hrane, mogu biti označeni samo općim nazivom te kategorije;
- b) sastojaka koji spadaju u jednu od kategorija aditiva, sastojaka iz Aneksa II ovoga Pravilnika moraju biti označeni nazivom kategorije iza kojega slijedi njihov poseban naziv ili E-broj, a ako sastojak spada u više od jedne kategorije neophodno je navesti naziv kategorije koja odgovara glavnoj tehnološkoj funkciji sastojaka u hrani.
- (2) Iznimno od stavka (1) točka a) ovoga članka, naziv kategorije sastojka koja nosi opću oznaku "**škrob**" uvijek mora biti nadopunjen navođenjem njegovog posebnog biljnog podrijetla, kada taj sastojak može sadržavati gluten (škrob dobiven iz pšenice, raži, ječma ili zobi).
- (3) Iznimno od stavka (1) točka b) ovoga članka, naziv kategorije "**modificirani škrob**" iza kojeg nema naziva aditiva niti E-broja mora uvijek biti nadopunjen navođenjem njegovog posebnog biljnog podrijetla kada taj sastojak može sadržavati gluten (škrob dobiven iz pšenice, raži, ječma ili zobi).
- (4) Za aditiv koji pripada kategoriji kiselina, a u svome nazivu sadrži riječ kiselina, dovoljno je navesti samo naziv aditiva bez kategorije.

Članak 20.
(Označavanje alergena)

- (1) Obvezatno je označavanje alergenijskih tvari.
- (2) Svaki sastojak upotrijebljen u proizvodnji hrane koji je prisutan i u gotovome proizvodu, čak i u promijenjenom obliku, naveden je u Aneksu III ovoga Pravilnika. Sastojak mora biti označen na deklaraciji pod svojim posebnim nazivom i međunarodnim zaštitnim znakom (ako ga ima).
- (3) Oznaka iz stavka (1) ovoga članka nije potrebna ako naziv hrane jasno upućuje o kojem se sastojku radi.
- (4) Sastojci iz Aneksa III ovoga Pravilnika dopunjuju se ili mijenjaju na preporuku Znanstvenog odbora za alergene, uz odobrenje Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine koja ga osniva, za koje je znanstveno utvrđeno da pod posebnim okolnostima izazivaju ili ne izazivaju alergijske reakcije.

Članak 21.
(Deklariranje aroma u hrani)

- (1) Arome se označavaju navođenjem riječi "**aroma**" ili posebnim nazivom ili opisom arome.
- (2) Oznaka "**prirodna**" rabi se samo za aromu čije se aromatične komponente sastoje isključivo od:
- a) prirodno aromatskih tvari, tj. tvari određenoga kemijskog sastava koje imaju aromatična svojstva, a koja se dobivaju odgovarajućim fizičkim (uključujući destilaciju i

- ekstrakciju otapalima), enzimskim ili mikrobiološkim postupcima iz materijala biljnog ili životinjskog podrijetla u sirovom obliku ili poslije prerade za prehranu ljudi tradicionalnim postupcima za pripremu hrane (uključujući sušenje, torefakciju i fermentaciju);
- b) aromatskih pripravaka tj. proizvoda, izuzev aromatskih tvari, bez obzira jesu li koncentrirani ili ne i imaju li aromatična svojstva, a dobivaju se odgovarajućim fizičkim (destilacijom i ekstrakcijom otapalima), enzimskim ili mikrobiološkim postupcima iz materijala biljnog ili životinjskog podrijetla u sirovom obliku ili poslije prerade za prehranu ljudi tradicionalnim postupcima za pripremu hrane (uključujući sušenje, torefakciju i fermentaciju).
- (3) U opisu arome koji ukazuje na određenu hranu, oznaka "**prirodna**" rabi se samo ako je aromatična komponenta izolirana odgovarajućim fizičkim, enzimskim, mikrobiološkim ili tradicionalnim postupcima za pripremu hrane isključivo ili gotovo isključivo iz te imenovane sirovine.
- (4) Iznimno od stavka (1) ovoga članka, kada se kinin i kofein upotrebljavaju kao arome u hrani, označavaju se nazivom na listi sastojaka uz riječ "**aroma**".
- (5) Na deklaraciji pića koja su u prometu u obliku u kojem se konzumiraju ili u obliku poslije rekonstituiranja iz koncentriranog ili osušenog proizvoda, a sadrže i više od 150 mg/l kofeina iz bilo kojeg izvora, oznaka "**visok sadržaj kofeina**" ističe se na deklaraciji u istom vidnom polju u kojem je i naziv proizvoda, uz navođenje sadržaja kofeina izraženog u mg/l.
- (6) Odredbe stavka (4) ovoga članka ne odnose se na pića na bazi kave ili čaja i ekstrakata kave ili čaja kada naziv pod kojim se hrana prodaje sadrži riječ kava ili čaj.

Članak 22.

(Hrana složenog sastava)

- (1) Kada hrana u svome sastavu ima dva ili više sastojaka, smatra se složenom mješavinom sastojaka koja može biti uvrštena na listu sastojaka pod vlastitim nazivom i izražena ukupnim sadržajem, ako je neposredno prati lista njezinih sastojaka danih padajućim redoslijedom.
- (2) Navođenje liste sastojaka složenoga sastava iz stavka (1) ovoga članka nije obvezno:
- a) ako složena mješavina sastojaka čini manje od 2% od gotove hrane, a njezina osnovna sirovina je već spomenuta u deklaraciji, osim aditiva koji se navode kada u hrani imaju tehnološki učinak;
- b) ako složena mješavina sastojaka sadrži začine i/ili začinsko bilje koje čini manje od 2% od gotovoga proizvoda, izuzev aditiva koji moraju biti navedeni kada u hrani imaju tehnološki učinak;
- c) ako je složena mješavina sastojaka hrana za koju, sukladno odredbama ovoga Pravilnika, nije obvezno navođenje sastojaka (npr. sir, maslac).

Članak 23.

(Neobvezno navođenje sastojaka)

- (1) Navođenje sastojaka nije obvezno kod:
- a) svježeg voća i povrća koje nije oljušteno ili oguljeno, isjeckano ili na sličan način obrađeno;
- b) octa dobivenog fermentacijom isključivo od jedne sirovine navedene u nazivu proizvoda, pod uvjetom da mu nije dodan nijedan drugi sastojak;

- c) sira, maslaca, fermentiranog mlijeka i vrhnja, pod uvjetom da nisu dodani drugi sastojci osim mliječnih sastojaka, enzima i kultura mikroorganizama potrebnih za proizvodnju ili soli koja je potrebna za proizvodnju sira, osim svježeg sira i topljenog sira;
- d) hrane koja sadrži samo jedan sastojak i ako je naziv hrane istovjetan nazivu sastojka ili ako naziv hrane omogućuje jasno utvrđivanje prirode sastojka;
- e) gazirane vode, čiji opis navodi da je gazirana;
- f) pića koja sadrže više od 1,2 vol.% alkohola.
- (2) U slučaju pića koja sadrže više od 1,2 vol.% alkohola, svaki sastojak određen člankom 16. stavak (1) ovoga Pravilnika i naveden u Aneksu III mora biti označen na deklaraciji, bez obzira na posebne propise.
- (3) Oznaka iz stavka (2) ovoga članka mora sadržavati riječ "**sadrži**" iza koje slijedi naziv toga sastojka.
- (4) Iznimno od odredaba stavka (2) i (3) ovoga članka, sastojak ne treba biti označen ukoliko je već sadržan pod svojim posebnim nazivom na listi sastojaka ili u nazivu pića.
- (5) Posebni zahtjevi za označavanje vina, voćnih vina, drugih proizvoda od grožđa, vina i voćnih vina te njihovih proizvoda i jakih alkoholnih i alkoholnih pića određeni su posebnim propisima.

3. OZNAČAVANJE SADRŽAJA ODREĐENIH SASTOJAKA ILI KATEGORIJA SASTOJAKA

Članak 24.

(Označavanje sadržaja određenih sastojaka ili kategorija sastojaka)

- (1) Označavanje sadržaja sastojaka ili kategorije sastojaka upotrijebljenih u proizvodnji ili pripremi hrane obvezno je u slučajevima kada:
- a) sastojak ili kategorija sastojka navedeni u nazivu hrane ili naziv obično navodi na taj sastojak;
- b) sastojak ili kategorija sastojka izraženi na deklaraciji riječima, slikom ili grafikom (crtežom);
- c) sastojak ili kategorija sastojka suštinski određuje karakter namirnice, odnosno opis hrane po čemu se ona razlikuje od druge hrane s kojom se može zamijeniti.
- (2) Sadržaj sastojaka ili kategorije sastojaka mora biti izražen u postocima (%) i odgovarati sadržaju sastojaka ili kategorije sastojaka za vrijeme njihove uporabe u proizvodnji hrane.
- (3) Postotak (%) iz stavka (2) ovoga članka može biti naveden u nazivu hrane ili pored naziva ili u listi sastojaka, zajedno s odgovarajućim nazivom sastojka ili kategorije sastojaka na koji se odnosi.

Članak 25.

(Posebnosti u označavanju sadržaja ili kategorija sastojaka)

Iznimno od odredaba članka 24. stavak (3) ovoga Pravilnika, označavanje sadržaja ili kategorije sastojaka označavaju se u sljedećim slučajevima kao:

- a) sadržaj sastojaka ili kategorija sastojaka, kod hrane koja je pri zagrijavanju ili drukčijoj preradi izgubila vlagu, mora odgovarati sadržaju sastojaka ili kategoriji sastojaka u gotovome proizvodu i biti izražen u postocima (%); kada sadržaj sastojaka ili kategorija sastojaka izražen u postocima premašuje 100%, sadržaj mora biti izražen kao masa sastojaka ili kategorija sastojaka u 100 g gotovoga proizvoda;

- b) sadržaj hlapljivih sastojaka ili kategorija sastojaka koji mora odgovarati sadržaju sastojaka ili kategoriji sastojaka u gotovome proizvodu i biti izražen u postocima (%);
- c) sadržaj sastojaka ili kategorija sastojaka upotrijebljenih u koncentriranom ili osušenom obliku, koji su obnovljeni za vrijeme proizvodnje, može se navoditi prema njihovom masenom udjelu kakav su imali prije koncentriranja ili sušenja izraženom u postocima (%);
- d) sadržaj sastojaka ili kategorija sastojaka u hrani koja se prodaje u koncentriranom ili osušenom obliku, a koju je prije uporabe potrebno rekonstituirati dodavanjem vode, može se navoditi prema njihovom masenom udjelu u obnovljenoj hrani izraženom u postocima (%).

Članak 26.

(Neobvezno navođenje sadržaja ili kategorija sastojaka)

Navođenje sadržaja sastojaka ili kategorije sastojaka iz članka 24. i 25. ovoga Pravilnika ne primjenjuje se za:

- a) sastojak ili kategorije sastojaka čija je ocijedena neto masa označena sukladno posebnim propisima iz članka 27. ovoga Pravilnika;
- b) sastojak ili kategorije sastojaka čiji je sadržaj već potrebno navesti na deklaraciji, sukladno posebnom propisu;
- c) sastojak ili kategorije sastojaka za koje je posebnim propisima već utvrđen njihov točan sadržaj u određenoj hrani, bez obveze navođenja na deklaraciji;
- d) sastojak ili kategorije sastojaka koji su navedeni u nazivu hrane i ne utječu na potrošača u izboru hrane, jer njihovo variranje sadržaja ne mijenja značajke hrane, a nije opredjeljujući čimbenik za potrošača;
- e) mješavine voća ili povrća u kojima nijedno voće ili povrće bitno ne prevladava po masenom udjelu, pod uvjetom da im na listi sastojaka prethodi oznaka "**u promjenjivom omjeru**";
- f) mješavine začina ili začinskog bilja u kojima nijedan začim ili začinsko bilje ne prevladava po masenom udjelu, pod uvjetom da im na listi sastojaka prethodi oznaka "**u promjenjivom omjeru**";
- g) u slučaju kada se uz naziv pod kojim se hrana prodaje navodi oznaka "**sa sladilom**" ili "**sa šećerom**".

4. NETO KOLIČINA ILI KOLIČINA PUNJENJA

Članak 27.

(Neto količina ili količina punjenja)

- (1) Označavanje neto količine odnosno količine punjenja upakirane hrane utvrđeno je posebnim propisom koji se odnosi na mjeriteljske zahtjeve u pogledu pakiranja ili propisima koji se primjenjuju samo za određenu hranu.
- (2) Neto količina ili količina punjenja hrane označava se jedinicama mase ili obujma:
 - a) za tekuću hranu u litrama, decilitrama ili mililitrama;
 - b) za hranu koja nije u tekućem stanju u kilogramima ili gramima;
 - c) za viskoznu hranu, obujmom ili masom.

Članak 28.

(Neto količina u zbirnom pakiranju)

- (1) Za hranu u zbirnom pakiranju navodi se neto količina pojedinačnog pakiranja i broj pojedinačnih pakiranja u zbirnom pakiranju.

- (2) Podaci iz stavka (1) ovoga članka ne navode se ako je ukupan broj pojedinačnih pakiranja jasno vidljiv i može se prebrojati i ako je vidljiva oznaka neto količine na pojedinačnom pakiranju.
- (3) Ako se zbirno pakiranje sastoji od dva ili više pojedinačnih pakiranja koji nisu predmetom prodaje, neto količina deklarira se kao ukupna neto količina zbirnog pakiranja.

Članak 29.

(Deklariranje čvrste hrane u tekućem sredstvu)

- (1) Ako se čvrsta hrana nalazi u tekućem sredstvu čiji sastav nije opredjeljujući čimbenik za potrošača, na deklaraciji se uz ukupnu neto količinu navodi i neto količina čvrste hrane (ocijedena neto masa).
- (2) Pod tekućim sredstvom iz stavka (1) ovoga članka podrazumijeva se: voda, vodene otopine soli, rasol, vodene otopine prehrambenih kiselina, ocat, vodene otopine šećera i ostalih sladila, voćni ili biljni sokovi u slučaju da se radi o voću ili povrću;
- (3) Tekuće sredstvo može biti i u smrznutom stanju.

Članak 30.

(Neobvezno navođenje neto količina)

Navođenje neto količine iz članka 27. ovoga Pravilnika nije obvezno za:

- a) hranu koja se prodaje na komad, a može se prebrojati ili je broj komada naveden na deklaraciji;
- b) hranu čija je neto količina manja od 5 g ili 5 ml, osim kada je riječ o začинима ili začinskim mješavinama;
- c) hranu koja značajno gubi masu ili obujam i koja se prodaje na komad ili se mjeri u nazočnosti kupca.

5. ROK VALJANOSTI

Članak 31.

(Rok valjanosti)

- (1) Rok valjanosti hrane je datum do kojega hrana zadržava svoja posebna svojstva, ako je uskladištena i čuvana na odgovarajući način.
- (2) Rok valjanosti je minimalan rok trajanja hrane.

Članak 32.

(Označavanje minimalnog roka trajanja)

- (1) Minimalan rok trajanja hrane označava se riječima:
 - a) "**najbolje upotrijebiti do...**", kada datum uključuje oznaku dana,
 - b) "**najbolje upotrijebiti do kraja...**", u ostalim slučajevima.
- (2) Minimalan rok trajanja hrane koja je s mikrobiološkog gledišta brzo kvarljiva i predstavlja neposrednu opasnost za ljudsko zdravlje mora se označiti riječima "**upotrijebiti do...**".
- (3) Iza riječi navedenih u stavku (1) i (2) ovoga članka slijedi datum ili podatak na deklaraciji o tome gdje je datum utisnut na ambalaži.
- (4) Uz rok valjanosti navode se i uvjeti čuvanja i skladištenja hrane po potrebi, kojih se treba pridržavati kako bi hrana zadržala svoja svojstva.

Članak 33.

(Oznaka datuma roka valjanosti)

- (1) Oznaku datuma roka valjanosti čine dan, mjesec i godina u nekodiranom kronološkom redu (**xx dan, xx mjesec, xx ili xxxx godina**).

(2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, za hranu koja je upotrebljiva:

- a) najviše tri mjeseca, dovoljna je oznaka dana i mjeseca;
- b) više od tri mjeseca, ali ne više od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka mjeseca i godine;
- c) više od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka godine.

Članak 34.

(Neobvezno navođenje roka trajanja)

Navođenje minimalnog roka trajanja nije obvezno za:

- a) svježe voće i povrće koje nije oljušteno ili oguljeno, isjeckano ili na sličan način obrađeno, osim za sjemena s klicama ili slične prirodne proizvode, kao što su klice mahunarki;
- b) piće koje sadrži 10% vol. i više alkohola;
- c) vina, likerska vina, pjenušice, aromatizirana vina i slične proizvode dobivene od raznih vrsta voća, izuzev grožđa;
- d) proizvode od grožđa i vina određene Zakonom o vinu, rakiji i drugim proizvodima od grožđa i vina ("Službeni glasnik BiH", broj 25/08), te pića proizvedena od grožđa ili mošta, određena pod tarifnim brojevima 22060091, 22060093 i 22060099;
- e) bezalkoholna osvježavajuća pića, voćne sokove i nektar te alkoholna pića namijenjena ugostiteljskim objektima (dobavljačima na veliko), upakirana u ambalažu veću od 5 litara;
- f) pekarske proizvode i kolače, koji se zbog svoga sastava i namjene upotrebljavaju u roku od 24 sata od trenutka proizvodnje;
- g) kuhinjsku sol koja nije jodirana;
- h) ocat;
- i) kristalni šećer;
- j) proizvod dobiven isključivo od aromatiziranog i/ili obojenog šećera;
- k) žvakaće gume ili slične proizvode za žvakanje;
- l) pojedinačne porcije sladoleda.

6. SERIJA ILI LOT

Članak 35.

(Oznaka serije ili lota)

- (1) Pod serijom ili lotom podrazumijeva se skupina hrane u prometu proizvedena, prerađena i pakirana pod jednakim uvjetima.
- (2) Hrana stavljena na tržište mora imati oznaku serije ili lota.
- (3) Serija ili lot označava se jasno, neizbrisivo i vidljivim slovom "L" te brojem serije koji omogućuje identificiranje hrane.
- (4) U slučajevima u kojima se oznaka serije ili lota može jasno razlikovati od ostalih oznaka na deklaraciji, može biti naveden samo broj serije ili lota.

Članak 36.

(Neobilježavanje serije ili lota)

- (1) Iznimno od odredaba članka 35. stavak (2) ovoga Pravilnika, hrana stavljena na tržište ne mora imati oznaku serije ili lota kada:
 - a) je upakirana u originalnu ambalažu čija je površina vidnog polja manja od 10 cm²;

- b) se radi o pojedinačnom pakiranju hrane čija serija ili lot mora biti označena na zbimom pakiranju (npr. pojedinačno pakiranje sladoleda, sladoledni desert, smjesa za sladoled, funkcionalni sladoled, funkcionalni sladoledni desert);
- c) se prodaje krajnjem potrošaču neupakirana ili pakirana na zahtjev potrošača na mjestu prodaje;
- d) se radi o poljoprivrednim proizvodima koji se prodaju ili isporučuju na privremeno skladištenje, pripremu ili pakiranje te koji su namijenjeni daljnjoj preradi.

- (2) Oznaku serije ili lota nije potrebno navoditi i u slučaju hrane deklarirane s minimalnim rokom trajanja koji sadrži dan, mjesec i godinu tim redom.

7. SADRŽAJ ALKOHOLA

Članak 37.

(Označavanje sadržaja alkohola)

- (1) Sadržaj alkohola odnosno stvarna alkoholna vrijednost po volumenskim postotcima mora biti označena na deklaraciji kod svih pića koja sadrže više od 1,2% vol. alkohola.
- (2) Ispred brojčane oznake "% vol." stavlja se riječ "alkohol" ili "alk.".
- (3) Prilikom označavanja sadržaja alkohola dopuštena su sljedeća odstupanja:
 - a) kod piva koje sadrži najviše 5,5% vol. ± 0,5% vol.;
 - b) kod piva koje sadrži više od 5,5% vol. ± 1,0% vol.;
 - c) kod pića koja sadrže ekstrahirano voće ili biljke ± 1,5% vol.;
 - d) kod drugih vrsta jakih alkoholnih i alkoholnih pića ± 0,5% vol.

DIO PETI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 38.

(Rok upotrebe originalne ambalaže i etiketa)

- (1) Danom stupanja na snagu ovoga Pravilnika subjekti u poslovanju s hranom dužni su i obvezni uskladiti sadržaj deklaracija s ovim Pravilnikom.
- (2) Hrana u originalnoj ambalaži, proizvedena prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika, može se stavljati na tržište do isteka zaliha ili isteka roka trajanja, i to za:
 - a) staklenu ambalažu s trajno utisnutom deklaracijom - do dvije godine;
 - b) metalnu ambalažu s trajno utisnutom deklaracijom - do dvije godine;
 - c) etikete i ostalu ambalažu - do jedne godine.

Članak 39.

(Službena kontrola i inspekcijски nadzor)

Službena kontrola i inspekcijски nadzor bit će provođeni na način propisan valjanim zakonskim aktima.

Članak 40.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 175/08
8. svibnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
dr. Nikola Špirić, v. r.

ANEKS I

Kategorije sastojaka koje se umjesto posebnog naziva mogu označavati nazivom kategorije kojoj pripadaju

Naziv	Oznaka
Rafinirana ulja, osim maslinovog ulja	„ulje“ uz dodatak pridjeva „biljno“ ili „životinjsko“; ili navođenjem posebnog biljnog ili životinjskog podrijetla pridjev „hidrogenizirano“ mora biti navedeno uz oznaku za hidrogenizirano ulje
Rafinirane masti	„Mast“, uz dodatak pridjeva „biljna“ ili „životinjska“; ili navođenjem posebnog biljnog ili životinjskog podrijetla Pridjev „hidrogenizirano“ mora biti navedeno uz oznaku za hidrogenizirane masti
Mješavine brašna od dviju ili više vrsta žitarica	Brašno popraćeno popisom žitarica od kojih je dobiveno padajućim redom
Škrobovi, kao i škrobovi modificirani fizikalnim metodama ili enzimima	„Škrob“
Sve vrste riba, kada je riba sastojak druge hrane i pod uvjetom da naziv i predstavljanje takve hrane ne spominje određenu vrstu riba	„Riba“
Sve vrste sira, tamo gdje sir ili mješavina sira predstavlja sastojak druge hrane i pod uvjetom da naziv i predstavljanje takve hrane ne spominje određenu vrstu sira	„Sir“
Sve začinsko bilje koje ne prelazi 2 % mase proizvoda	„Začinsko bilje“ ili „mješavine začinskog bilja“
Svi začini koji ne prelaze 2 % mase proizvoda	„Začin (i)“ ili „mješavine začina“
Sve vrste sastojaka uporabljene u proizvodnji gumenih baza za gume za žvakanje	„Gumi baza“
Sve vrste usitnjenih pečenih proizvoda od žitarica	„Mrvice“ ili „hrustavci“ (kako je odgovarajuće)
Sve vrste šećera	„Šećer“
Bezvodna dekstroza ili dekstroza monohidrat	„Dekstroza“
Glukočni sirup i bezvodni glukočni sirup	„Glukočni sirup“
Sve vrste mliječnih bjelancevina (kazeini, kazeinati i proteini sirutke) i njihove mješavine	„Mliječne bjelancevine“
Prešani ekspeler ili rafinirani kakao buter	„Kakao buter“
Sve ušećereno voće koje ne prelazi 10 % mase proizvoda	„Ušećereno voće“
Mješavine povrća koje ne prelaze 10 % mase proizvoda	„Povrće“
Sve vrste vina	„Vino“

Naziv			Oznaka
Skeletni mišići (***) sisavaca i ptica pogodnih za ljudsku konzumaciju, sa prirodno uključenim ili prianjajućim tkivom, gdje ukupni sadržaj masti i vezivnog tkiva ne prelazi vrijednosti navedene u nastavku i gdje meso čini sastojak drugog proizvoda. Proizvodi koji potpadaju pod naziv „mehanički otkoštено meso“ **** su isključeni iz ove definicije			„... meso i naziv (i) *“ životinjskih vrsta od kojih potiče
Maksimalni sadržaji masti i vezivnog tkiva za sastojke imenovane izrazom „meso“			
Vrsta	Mast (%)	vezivno tkivo (%)	
Sisavci (osim mesa zečeva, svinja) i miješano meso u kojem prevladava meso sisavaca	25	25	
Svinjsko meso	30	25	
Ptičje i zečje meso	15	10	
1) sadržaj vezivnog tkiva izračunava se na osnovi omjera između sadržaja kolagena i mesnih bjelancevina. Za sadržaj kolagena uzima se sadržaj hidroksi-pirolina pomnožen faktorom 8.			
Ako se nadmaše ove maksimalne granice, ali su zadovoljeni svi ostali kriteriji za definiciju mesa, sadržaj „...mesa“ se mora, sukladno tome promijeniti naniže i u listi sastojaka se mora spomenuti pored izraza „... meso“, i prisutnost masti i/ili vezivnog tkiva.			

(*) Za ovo označavanje, oznaka može biti zamijenjena izvornim (generičkim) nazivom sastojaka dotične životinjske vrste,

(**) dijafragma i žvakaći mišići jesu dio skeletnog mišićja, a isključeni su srce, jezik, mišići glave (osim žvakaćih mišića), mišići karpusa, tarsusa i repa,

(***) mehanički otkoštено meso je meso koje se dobiva mehaničkim odvajanjem od kosti, na kojima su dijelovi mesa, osim kostiju glave, kostiju udova, niželopatičnih odnosno tarzalnih zglobova i kralješnice svinja.

ANEKS II**SASTOJCI KOJI MORAJU BITI OZNAČENI NAZIVOM KATEGORIJE KOJOJ
PRIPADAJU, POPRAČENIM SPECIFIČNIM NAZIVOM SASTOJAKA ILI EC -
BROJEM**

1. Boje
2. Konzervansi
3. Antioksidansi
4. Emulgatori
5. Zgušnjivači
6. Tvari za želiranje
7. Stabilizatori
8. Pojačivači okusa
9. Kiseline
10. Regulatori kiselosti
11. Tvari za sprečavanje zgrudnjavanja
12. Modificirani škrob¹
13. Tvari za zaslađivanje (sladilo)
14. Tvari za rahljenje
15. Tvari protiv pjenjenja
16. Tvari za poliranje
17. Emulgatorske soli²
18. Tvari za tretiranje brašna
19. Učvršćivači
20. Tvari za zadržavanje vlage
21. Povećivači volumena
22. Potisni plinovi (gasovi)
23. Enzimi

¹ Poseban naziv ili EC - broj ne treba biti naveden

² Samo za prerađene sireve i proizvode od prerađenih sireva

АНЕКС III**ALERGENI KOJI SE MORAJU NAVODITI *:**

- Žitarice koje sadrže gluten (pšenica, raž, ječam, zob, durum spelt i kamut varijeteti durum pšenice, ...) i obilježeno međunarodnim zaštitnim znakom.
- Rakovi i proizvodi od rakova,
- Jaja i proizvodi od jaja,
- Riba i proizvodi od riba,
- Kikiriki i proizvodi od kikirikija,
- Soja i proizvodi od soje,
- Mlijeko i proizvodi od mlijeka (uključujući i laktozu),
- Koštuničavo -orašasto voće - *ne odnosi se na kokosov orah ili pine nut , pinjoli orašasti plodovi bora ,*
- Celer i proizvodi od celera,
- Gorušica i proizvodi od gorušice,
- Sjeme sezama i proizvodi od sjemena sezama,
- Sumporni dioksid i sulfiti u koncentraciji većoj od 10 mg/kg ili 10 mg/l izraženi kao SO₂.

Napomena:

*Alergija ili preosjetljivost na hranu je reakcija organizma na koji od sastojaka hrane, smatrajući ga stranom tvari (antigen) s posljedičnom promjenom imunološkog odgovora organizma.

*Alergen je organizmu strana tvar koja može izazvati alergijsku reakciju.

*Intolerancija ili nepodnošljivost neke hrane i/ili njezinih sastojaka uzorkovana je prirođenim ili stečenim nedostacima u enzimatskom i imunološkom sustavu nužnom za probavu hrane.